

II FÒRUM AURIGA

Amputa, Capital de la Cultura Catalana 2006
4 i 5 de novembre de 2006

Inauguració del II Fòrum Auriga

Va presidir l'acte d'inauguració l'alcalde d'Amputa, Joan Maria Roig (al centre de la fotografia). D'esquerra a dreta: Montserrat Tudela, subdirectora de la revista Auriga; Jesús Bonals, membre de la junta de Col·legi de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya; Xavier Tudela, president de l'Organització Capital de la Cultura Catalana i director de la revista Auriga; Joan Maria Roig, alcalde d'Amputa; Gemma Hernández, de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya; Antoni González Senmartí, secretari general de la Universitat Rovira i Virgili, i Àlex Farnós, director del Museu Comarcal del Montsià.

Van assistir al II Fòrum Auriga 142 persones.

Bloc I: UNIVERSITATS I CENTRES DE RECERCA

· **Universitat de Barcelona. *Graecia Capta*.** Francesca Mestre

El grup de recerca *Graecia Capta* està format per cinc professors del Departament de Filologia Grega de la Universitat de Barcelona i per tres becaris. Aquest grup va ser reconegut com a consolidat per la Generalitat de Catalunya ara fa aproximadament un any.

Com el seu nom pretén indicar, el grup de recerca *Graecia Capta* s'ocupa de tota mena d'aspectes culturals, religiosos, literaris, socials, polítics, que tinguin a veure amb el món grec sota poder polític romà.

D'entre les activitats que ha realitzat com a grup val la pena destacar la tasca d'aplegar una sèrie de materials, de diferents especialistes europeus, sobre diferents aspectes de l'època, amb l'objectiu de publicar un volum que portarà per títol: "*Local versus global: aspectos de identidad griega en el Imperio Romano*". Una altra activitat prevista del grup, per als propers dies 16, 17 i 18 de novembre 2006, és la celebració a la Universitat de Barcelona del Col·loqui Internacional "Lucià de Samòsata, escriptor grec i ciutadà romà".

· **Universitat de Girona. *Studia Humanitatis*.** Mariàngela Vilallonga

El grup de recerca *Studia Humanitatis* de la Universitat de Girona té com objecte d'estudi l'humanisme català, és a dir, la literatura llatina produïda pels humanistes catalans dels segles XV i XVI, o dit d'una altra manera, la literatura llatina del renaixement català. El grup està format per catorze investigadors catalans i d'arreu d'Europa. El grup ha creat i manté una Biblioteca Digital, en la qual es poden consultar les biografies, les bibliografies i els textos més importants dels humanistes catalans, a més d'un apartat amb estudis sobre aquests mateixos autors. Es tracta d'un lloc web en actualització constant perquè hi anem incorporant els resultats de la recerca dels membres del grup. Un dels membres del grup és Robert Brian Tate, professor emèrit de la Universitat de Nottingham i doctor *honoris causa* de la Universitat de Girona. El Fons R.B. Tate està format pels llibres, materials, documents i correspondència que el professor irlandès va donar a la Universitat de Girona.

· **Universitat de Barcelona. *Els estudis clàssics en el marc de l'EEES*.** Javier Velaza

La nostra intenció en aquesta intervenció és reflexionar –i fer reflexionar– entorn la situació dels Estudis Clàssics i de l'Antiguitat en el marc, més o menys imminent, de l'Espai Europeu d'Educació Superior. Malgrat les contradiccions que han marcat els inicis d'aquest procés i les incerteses que encara l'envolten, creiem que és molt important que les nostres institucions i Universitats estiguin a l'alçada dels nous reptes i dissenyin un mapa de Graus i Màsters capaç, d'una banda, de donar continuïtat i vitalitat a la tradició dels nostres estudis i, alhora, d'adaptar-los a les noves condicions educatives i socials. En aquest sentit, parlarem d'algunes iniciatives universitàries europees i espanyoles que ens semblen il·lustratives de les tendències actuals i presentarem els Màsters que la UB començarà a impartir en els cursos 2006-2007 i 2007-2008.

· **Universitat Rovira i Virgili, ICAC, Universitat de Barcelona. *Oxirrinc*.** Josep Padró

Des del 1992 una missió catalana està excavant a Oxirrinc, en col·laboració amb el Consell Superior d'Antiguitats d'Egipte, en aquests enclavaments: 1er. La Necròpolis Alta, que va del període Saita a època Bizantina. Les seves estructures funeràries han proporcionat nombroses inscripcions, tant jeroglífiques com demòtiques i gregues, així com nous papirs grecs. 2n. La ciutat greco-romana amb monuments públics com un teatre, un tetràpilon, un hipòdrom i una muralla amb portes i bastions. 3r. L'Osireion, temple subterrani datat a l'època Ptolemaica, gràcies a les inscripcions hieràtiques i demòtiques.

Bloc II: MUSEUS

· **Museu d'Arqueologia de Catalunya.** Núria Rafel

L'objectiu del Museu d'Arqueologia de Catalunya és conservar, investigar i difondre els vestigis arqueològics que il·lustren l'evolució històrica, des de la prehistòria a l'època medieval. Pel que fa a la cultura

grecoromana –objecte de l'interès del Fòrum Auriga– les activitats més destacables del MAC en curs de realització o a realitzar durant el present curs són la presentació de les exposicions *Artifex. Enginyeria romana a Hispània* (Barcelona i Girona) i *Reflexos d'Apol·lo. Esport i Arqueologia al Mediterrani antic* (Barcelona) i el desenvolupament del projecte Esculapi sobre aquesta emblemàtica peça escultòrica trobada el 1909 a Empúries. Les activitats didàctiques de les diferents seus i les conferències completen aquest panorama. Per altra part, s'han iniciat els treballs de preparació del centenari de l'inici de les excavacions oficials a Empúries que es desenvoluparà durant el curs de tot l'any 2008.

· **Museu d'Història de Cambrils.** Gerard Martí

El Museu d'Història de Cambrils és un organisme autònom municipal que des de la seva fundació al 1999 ha estat estretament lligat amb l'arqueologia. Sorgit per la decisió política de mantenir a Cambrils el conjunt de bronzes excepcional de la vil·la romana de La Llosa, avui ha ampliat decididament el seu horitzó amb col·leccions, espais i visitants. Evidentment les col·leccions de referència són les d'arqueologia ja que, a més d'integrar el fons antic procedent del Centre d'Estudis Cambrilencs, avui també recull tots els objectes que es recuperen en les nombroses excavacions que s'impulsen des de la seu del propi Museu situada al Molí de les Tres Eres. Sens dubte la recerca més important es porta a terme a la vil·la romana de La Llosa, espai adscrit per l'Ajuntament de Cambrils al Museu d'Història de Cambrils i a punt d'obrir de forma permanent amb un projecte museogràfic que incorpora les noves tecnologies.

· **Museu Comarcal del Montsià.** Àlex Farnós Bel i M. Mar Villalbí Prades

Des del 1984 quan es va crear el Museu del Montsià és, per les activitats i serveis que desenvolupa, un equipament cultural de referència en l'àmbit del patrimoni natural i cultural de les Terres de l'Ebre. En el Museu del Montsià la recerca i la conservació del patrimoni natural i cultural, i la projecció d'activitats de revalorització i difusió d'aquest patrimoni s'integren dins d'una estratègia de desenvolupament local, atenent al caràcter de museu de territori i societat que determina els objectius i l'acció del centre. El Museu del Montsià conserva i gestiona les col·leccions més importants de la natura, l'arqueologia i l'etnologia de les Terres de l'Ebre, fons que abarca més de 30.000 objectes. La natura, l'etnologia i l'arqueologia són els àmbits principals a partir dels quals el Museu desplega la seva acció pluridisciplinar. La importància del fons arqueològic del Museu rau en la seva representativitat territorial per a l'àmbit del tram final de l'Ebre i en la seva globalitat que permet traçar grans línies de desenvolupament històric i ideològic. La projecció de l'acció arqueològica del Museu inclou també la seva extensió en el territori comarcal, a través de centres d'interpretació o jaciments musealitzats com el poblat ibèric de la Moleta del Remei (Alcanar) i el conjunt patrimonial format per la vil·la romana i la torre medieval de la Carrova (Amposta).

Bloc III: DIVULGACIÓ DEL PATRIMONI

· **Tàrraco Viva. Jornades de Divulgació Històrica Romana.** Magí Seritjol

Aquestes jornades que se celebren durant la segona quinzena del mes de maig, compta ja amb vuit edicions. Es tracte sens dubte de la mes important manifestació de divulgació històrica seriosa de tot l'Estat espanyol i una de les mes importants d'Europa. Basada en criteris de programació on destaquen les

reconstruccions fidedignes d'originals arqueològics i on la didàctica de la història n'és l'eix fonamental, es diferencia clarament de la majoria de propostes de manifestacions històriques que tenen en la festa o l'interès comercial el seu esquema de programació.

Grups de reconstrucció vinguts d'arreu d'Europa, museus i jaciments arqueològics de tots els països amb restes romanes, grups de reconstrucció de la pròpia ciutat, propostes de tallers educatius i moltes altres activitats, fan de Tàrraco Viva la manifestació històrica amb més projecció internacional del nostre país.

Tàrraco Viva 2007: del 10 al 20 de maig de 2007.

· **L'escola adopta un monument.** Mercè Satandreu i Carme Maroto

L'adopció de monuments locals esdevé, des de fa uns quants anys, un mitjà extraordinari per trobar i retrobar les nostres arrels culturals, per entendre-les i construir les nostres identitats i per tornar la vida a un monument que havia estat anul·lat del nostre record històric i del paisatge urbà. Alhora, l'apropament dels monuments als centres educatius aconsegueix la presa de consciència de la població envers la importància de conèixer, conservar i promoure el nostre patrimoni cultural local.

Partint d'aquestes premisses es va desenvolupar a Cambrils durant els anys 2001 al 2003 el projecte que portava per títol "L'escola adopta un monument". Hi van participar tots els centres educatius, tant escoles d'infantil i de primària com instituts, integrant l'estudi del patrimoni monumental més significatiu de la localitat dins el currículum escolar.

· **Els llibres del món clàssic d'Enciclopèdia Catalana. Projecte del *Diccionari grec clàssic-català*.**

Montserrat Torras i Joan Alberich

Enciclopèdia Catalana, grup editorial amb més de quaranta anys de trajectòria, té un catàleg molt extens i variat que va des de les grans obres de referència en diversos volums fins al llibre infantil passant pels diccionaris de la llengua catalana, els diccionaris bilingües, els manuals universitaris, la novel·la catalana o traduïda d'altres llengües, la poesia, els llibres de text educatius, etc.

Vista aquesta amplitud d'oferta cultural, de coneixement, no és gens estrany ni casual que en el catàleg del grup hi hagi obres que, des del punt de vista lingüístic, filosòfic, històric, literari i, fins i tot, mitològic, tinguin com a objecte el món clàssic. Dins de les publicacions més importants hi ha el *Diccionari llatí-català* d'Antoni Seva (dir.). Seguint la mateixa línia d'elaboració i publicació de diccionaris, en els anys noranta es va iniciar un projecte ambiciós que ocuparà un buit (com el que ocupà en el seu moment el *Diccionari llatí-català*). Aquest projecte és el *Diccionari grec clàssic-català*, dirigit per Joan Alberich i Francesc Cuartero, que està en fase d'elaboració.

· **Xarxes de teatre clàssic. CRETA I PROSOPON.** Ramon Torner i Begoña Usobiaga

1. EL CENTRE PER A LA REPRESENTACIÓ I ESTUDI DEL TEATRE ANTIC (CRETA) és una associació sense ànim lucratiu, de caràcter cultural, educatiu, artístic, filantròpic i cívic, amb seu a Catalunya i inscrita en el Registre de la DG de Dret i Entitats Jurídiques de la Generalitat de Catalunya.

A grans trets les activitats del CRETA giren entorn d'aquests aspectes: 1. la representació d'obres del teatre antic en Festivals juvenils i altres àmbits, 2. l'estudi del teatre antic (tant a nivell científic com a nivell divulgatiu), 3. la formació i promoció de grups interessats a representar obres del teatre clàssic grecollatí.

Alguns objectius són: a) Promoure els muntatges teatrals d'obres clàssiques dels autors grecs i llatins. b) Publicar guies didàctiques, traduccions en català, impartir xerrades informatives, cursos, contactar amb diferents mitjans de comunicació, etc. per tal de donar a conèixer el llegat clàssic grecoromà. c) Organitzar Festivals Juvenils de Teatre Grecollatí en diferents ciutats catalanes. d) Col·laborar estretament amb la Fundació Creta i altres entitats amb finalitats similars, fins i tot d'àmbit internacional

2. PRÓSOPON, SOCIETAT CATALANA DE TEATRE GRECOLLATÍ

El terme *prósopon* que vol dir "rostre, cara, màscara, figura, forma, aspecte, persona" està format per un conjunt de deu associacions que tenen com a objectiu oferir al professorat de llengua i cultura clàssiques uns festivals de teatre en espais on van tenir lloc a l'antiguitat representacions teatrals. Entre ells destaquen el teatre de Mèrida, el de Itàlica, el de Clúnia, el de Sagunt. Les seus de Prósopon són Balears, Catalunya (Tarragona, Hospitalet de Llobregat, Girona), Clúnia, Euskadi, Itàlica, Lugo, Mèrida, Sagunt i Saragossa.

Els alumnes i professors dels centres que assisteixen a les representacions reben prèviament les obres per tal de treballar a classe el que després tindran l'oportunitat de veure en directe.

Bloc IV: RECERQUES ARQUEOLÒGIQUES AL TERRITORI

· **Universitat de Barcelona. Les villae de Dertosa: formació i evolució d'un model cultural.** Víctor Revilla

El curs inferior de l'Ebre va ser ocupat, entre els segles I aC i VI dC, per una densa xarxa d'assentaments rurals que la recerca arqueològica està definint progressivament. En el vèrtex d'aquesta estructura de poblament es situava la vil·la, alhora residència d'una família propietària i centre de gestió i d'activitats productives d'una explotació. Aquesta dualitat explica el desenvolupament d'una arquitectura acurada, que combinava programes constructius i decoratius luxosos amb la presència d'infraestructures i tecnologia agrícola i artesanal (premses, forns i forges). Com a forma d'economia, la vil·la és un sistema dinàmic que es fonamenta en la diversitat d'activitats i en la coexistència entre autarquia i producció pel mercat. Al seu entorn es desenvolupà una jerarquia complexa i variada d'edificis amb funcions diferents.

· **Universitat de València. La ciutat romana de Lesera.** Ferran Arasa

Les restes conservades a la Moleta dels Frares (Forcall, els Ports) corresponen a l'única ciutat romana coneguda en terres valencianes al nord de Sagunt. El seu topònim antic fou *Lesera* i possiblement es tracta d'un municipi constituït en temps de l'emperador August. L'ocupació del lloc remunta almenys a l'edat del Bronze i posteriorment segueix ocupat en els períodes del Ferro Antic i Ibèric. Amb la conquesta romana experimenta un important auge que es materialitza a principis del segle I dC en una àmplia reforma urbanística. La seua superfície és de 8 ha i conserva restes de la necròpolis, el camí d'accés, la porta d'entrada, alguns trams de muralla i nombroses restes constructives pertanyents a cases i edificis públics. Les excavacions que es duen a terme des de l'any 2001 han tret a la llum les restes d'una *domus* de 120 m² que fou ocupada en els segles I-II dC.

BLOC IV: PAPIROLOGIA A CATALUNYA

El Fons Palau-Ribes. Alberto Nodar

L'any 1964 el jesuïta Josep O'Callaghan va trobar en el seu cunyat Josep Palau Ribes el mecenes que faria possible el seu desig de dotar a Barcelona d'una col·lecció de papirs comparable a la d'altres grans centres culturals europeus.

La col·lecció -que el Dr. Joseph O'Callaghan va posar el nom del seu cunyat- i que va crear en menys d'una dècada, consta d'unes 2000 peces que presenten molt diverses característiques.

Després de la mort d'O'Callaghan, l'any 2001, la col·lecció va ser traslladada a l'Arxiu Històric de la Companyia de Jesús a Catalunya, on està avui dia.

O'Callaghan va dedicar la seva atenció i estudi a les peces que més l'interessaven: els textos cristians en llengua grega. Paral·lelament el seu col·lega i amic Sergio Daris es va encarregar de l'edició d'una selecció de texts documentals grecs. O'Callaghan també va buscar la col·laboració d'Edda Bresciani per a la publicació d'una part del fons demòtic de la col·lecció.

Després del material grec, sens cap mena de dubte el copte és el que segueix en importància. De fet la gran joia del Fons Palau-Ribes és l'evangelinari copte més antic que se'ns ha conservat, del segle V de la nostra era.

Però la col·lecció d'O'Callaghan, lluny de ser un objecte de museu estàtic, representa avui un repte científic i un fons filològic i documental pràcticament inexplorat, car el que de la col·lecció Palau Ribes fins ara s'ha publicat representa solament un deu per cent. De manera sistemàtica ens trobem ara fent l'inventari, catalogació i digitalització de tota la col·lecció que la faran accessible a la comunitat científica internacional i a la societat en general.

TAULA RODONA

La taula rodona, que tancava les sessions de treball del primer dia del II Fòrum Auriga, van participar (d'esquerra a dreta a la fotografia): Vicenç Abellan, del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya; Eulàlia Vintró de la UB, –que moderava la taula–; Isabel Rodà, actualment a la UAB, però a partir del proper mes de gener directora de l'ICAC; Jesús Carruesco, professor de la Universitat Rovira i Virgili, i Xavier Aquilué, director del MAC-Empúries, i proposava com a tema de debat "Què busquem en el llegat grecoromà, models, identitats, sortides professionals...." Les intervencions inicials des de la taula donaren pas a un diàleg ric i viu entre les persones assistents i les ponents durant més d'una hora i permeteren no només reblar el clau de la conclusió del I Fòrum, la necessitat d'intensificar el diàleg entre professionals i institucions que conreen el món clàssic sinó també subratllar la necessitat de conèixer, d'estimar i de saber comunicar tot aquest llegat.

Diumenge dia 5

PROJECTES A L'ENTORN DE LA VIA AUGUSTA

. Museu de Granollers. La Via Augusta, el carrer major de Catalunya. Josep Font.

En el marc de la iniciativa comunitària INTERREGIIB, la Generalitat de Catalunya va adherir-se al projecte "Les vies romanes de la Mediterrània", per a la creació d'una xarxa de socis i valorització d'un patrimoni comú, conjuntament amb 13 regions de diferents estats (Portugal, França, Itàlia i Grècia). El Departament de Medi Ambient -que va ser qui, finalment, va gestionar el projecte- va encarregar un projecte de valorització de la Via Augusta per estudiar la viabilitat d'un ampli ventall d'iniciatives (exposició, congrés, etc.). Finalment va formalitzar la creació del sender Via Augusta com a recurs de turisme cultural i ambiental estructurat en 38 etapes al llarg de Catalunya. Es van presentar diferents propostes de futur tenint la Via Augusta com a recurs, amb la finalitat de concretar alguna iniciativa per al 2007.

. Museu de Belles Arts de Castelló. ILDUM. Videojoc sobre la Via Augusta al seu pas per Vilanova d'Alcolea

El Museu de Belles Arts de Castelló ha creat per a Castelló Cultural un videojoc sobre la Via Augusta. Després d'una breu introducció sobre l'Imperi Romà i el significat de l'entramat de les vies, destaca el recorregut d'una d'aquestes vies, la Via Augusta entre Vilanova d'Alcolea (*Ildum*) i Tàrraco.

Està format per 3 jocs que ajuden a conèixer millor els aspectes relacionats amb la Via Augusta. El primer joc consisteix en construir un puzzle sobre un tram de la Via Augusta i la ubicació de tres poblacions sobre el tram construït. Després de fer una descripció de com era una *mansio*, el segon joc consisteix a obtenir els objectes que el personatge protagonista necessita per fer un viatge a Tàrraco per demanar que arreglin la calçada de la via que ha sofert desperfectes. Finalment, una breu introducció sobre els miliaris, i l'últim joc que consisteix en identificar la representació dels números romans amb els decimals, i en calcular una distància en milles.

La idea original i l'assessorament històric han anat a càrrec d'Arturo Oliver i amb la col·laboració de Jesús Gràcia, i la direcció del projecte, a càrrec d'Alberto Marco.

. Sèrie "La Via Augusta a Catalunya". Héctor González.

Sèrie de 13 capítols per a la Xarxa de Televisions Locals, on descobrirem en 13 trams els senders més propers a l'antiga ubicació. Un viatge a Panissars a Terres de l'Ebre on s'explicarà el moment històric de la seva construcció, l'enginyeria romana, els jaciments conservats i el llegat gastronòmic romà. Tot això amb l'ajut dels millors grups de reconstrucció històrica romana i ibera del país, i de la mà d'experts en arqueologia culinària romana, i especialistes en senders antics.

. Museu del Montsià. Projecte de turisme cultural sobre la Via Augusta i la valorització del patrimoni romà al Baix Ebre i Montsià. Àlex Farnós.

L'any 2005 el Museu Comarcal del Montsià va preparar, per encàrrec del Consell Comarcal del Montsià, el projecte Itinerari de la Via Augusta (I) al Montsià, el qual enllaça al sud a Sant Joan del Pas amb l'actuació duta a terme per la Generalitat Valenciana i al nord amb una actuació similar del Consell del Baix Ebre. En el marc del Pla de Dinamització Turística de les Terres de l'Ebre, el Museu encapçala ara una iniciativa cultural de més abast i centrada específicament en el patrimoni d'època romana del Baix Ebre i Montsià.

VISITA AL JACIMENT ARQUEOLÒGIC DE LA CARROVA

Diumenge el Museu Comarcal del Montsià va organitzar una visita guiada al conjunt patrimonial de la Carrova que el formen la vil·la romana i la torre medieval.

PÒSTERS

· Ajuntament de Lleida, Capital de la Cultura Catalana 2007.

Les termes públiques de la ciutat d'Ilerda:

De tot el llegat romà de la ciutat descobert els últims anys les termes del barri de la Magdalena són l'element més significatiu i el millor conegut de l'antiga *Ilerda*. Recuperada la seva planta en el decurs de tres excavacions i quatre campanyes realitzades entre l'any 1998 i 2004 s'han pogut restituir tots els edificis i espais oberts. El complex termal ocupa una superfície de 2.400 m² dividida en cinc espais de funcionalitat ben diferenciada: (façana occidental; l'*apodyterium-basilica*; el cos de bany compost per la successió de frigidari, tepidari i caldari; la palestra i la zona de serveis).

Ja en època augustal aquesta part de la ciutat havia allotjat unes termes segons es desprèn d'algunes estructures que van quedar cobertes per la construcció d'aquest gran complex erigit a començament de segle II dC.

Localitzades a l'extrem nord-est de la ciutat, en un punt neuràlgic com seria la confluència entre el *cardo* i el *decumanus*, la seva situació també gaudia dels avantatges que la proximitat del curs de la Noguera i el riu Segre oferien per a la captació i desguàs de les aigües.

· Aula Carles Riba

L'Aula Carles Riba, reconeguda com a Grup de Recerca Consolidat de la Generalitat de Catalunya, és un àmbit obert de debat entre els estudiosos de la cultura clàssica i la catalana i es proposa, com a objectiu principal, de dilucidar el paper dels autors clàssics i de l'humanisme en la nostra història literària i ideològica. Després d'una primera etapa als anys 70 a la Universitat de Barcelona, va reprendre el seu funcionament el 1998 amb professors de filologia catalana i filologia grega de la Universitat de Barcelona i de la Universitat de Lleida. Fins avui ha celebrat tres simposis i quatre jornades d'estudi, i compta amb tres llibres publicats sobre el seu àmbit d'investigació: *Polis i nació. Política i literatura (1900-1939)*, *Del Romanticisme al Noucentisme. Els grans mestres de la Filologia Catalana i la Filologia Clàssica a la Universitat de Barcelona* i *Joan Ferraté. Actes de la Jornada d'estudi i evocació*; té dos altres llibres, a més, en curs d'edició: *Mites clàssics en la literatura catalana moderna i contemporània* i les actes de la jornada internacional *Del Mite als mites*. Pàgina web: www.ub.edu/acr.

· Blue Egg Global Education Projectes. De Minos a Micenes

La història no es pot concebre deslligada del terreny sobre el que succeeix. La geografia grega amb els seus ports naturals, la protecció natural que comporta la condició illenca, van contribuir indubtablement a fer dels grecs el que van ser. La sensació que produeix visitar les ubicacions protagonistes de la història (els palaus, les ciutats emmurallades) és difícilment explicable, a part que els museus grecs alberguen peces arqueològiques clau per comprendre aquelles cultures. Per aquests motius, Blue Egg Travel Education imparteix els seus cursos d'història grega a Grècia.

Ens plau poder-vos presentar el primer capítol d'aquesta sèrie de cursos d'història grega sobre el terreny, que gira al voltant de l'Edat de Bronze i porta el títol "De Minos a Micenes".

· Càtedra M. Àngels Anglada de la Universitat de Girona

La Càtedra M. Àngels Anglada de la Universitat de Girona va ser creada a finals d'octubre de 2004, amb l'objectiu de perpetuar la memòria i estudiar l'obra de l'escriptora que li dona nom, a través de jornades de treball, seminaris, cursos, estudis i publicacions, destinats a contribuir a la divulgació d'una obra literària feta a l'ombra dels clàssics. Un dels projectes més immediats per aconseguir aquest objectiu serà la propera creació d'un Parc literari M. Àngels Anglada dins del Parc Natural dels Aiguamolls de l'Empordà.

D'altra banda, és propòsit de la Càtedra impulsar els estudis clàssics i promoure un espai de reflexió, de debat i d'estudi sobre el llegat de Grècia i Roma a la cultura catalana, especialment sobre la influència de les literatures grega i llatina clàssiques en la literatura catalana, però també sobre les relacions culturals establertes al llarg dels segles i fins avui entre Catalunya, Itàlia i Grècia.

La Càtedra s'inscriu en un marc ben definit: la Mediterrània, pretén potenciar la col·laboració amb centres especialment d'Itàlia i Grècia amb els mateixos objectius i es proposa de consolidar l'estudi de la tradició

clàssica a Catalunya. La Càtedra vol tenir també un caràcter interdisciplinari amb el denominador comú que representa el llegat de Grècia i Roma per a la cultura occidental.

· **Chiron, un web col·laboratiu entorn de la cultura clàssica.**

Chiron <<http://chironweb.org/>> (<http://www.chironweb.org> <<http://www.chironweb.org/>>) és un lloc web realitzat de manera col·laborativa per i per a professors de llengües clàssiques interessats en l'ús de les noves tecnologies a l'aula, convençuts que el coneixement creix a mesura que es comparteix.

El contingut de la pàgina està estructurat en sis blocs:

- Wiki de recursos clàssics. Espai on recollim i classifiquem recursos sobre les llengües clàssiques i la seua cultura.
- Marcador social. Lloc on classifiquem enllaços interessants mitjançant etiquetes.
- Galeria d'imatges. Imatges de tema clàssic per a ús docent.
- Planeta Clàssic. Espai on es poden llegir les darreres actualitzacions dels blocs clàssics.
- Cursos. Oferta formativa per a professors en la plataforma Moodle.
- Calendari. Esdeveniments i notícies relacionats amb l'actualitat clàssica al dia.

Qualsevol d'aquests blocs es pot emprar de consulta o referència, però el més interessant és que és un projecte obert i que necessita de la participació de tothom per a créixer.

· **Diputació de Barcelona. L'ensenyament de la cultura clàssica a la Xarxa de Museus Local de l'Oficina de Patrimoni cultural de la Diputació de Barcelona**

La Xarxa de Museus Locals, creada l'any 2001 i coordinada des de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona, compta amb 54 museus locals de 44 ajuntaments diferents.

L'objectiu d'aquesta xarxa és la gestió, preservació, difusió i promoció conjunta dels museus que la componen així com el suport en diferents aspectes del funcionament d'aquests com són la documentació, restauració i préstec d'infraestructura i equipament museístic. També es realitzen exposicions itinerants conjuntes de diferents temàtiques amb els fons dels museus de la xarxa. D'aquestes exposicions volem destacar-ne una especialment per la seva temàtica, en connexió amb aquest fòrum, és "Rubricatum. Roma al Baix Llobregat", que ha itinerat des de la primavera de 2003 fins a l'estiu de 2005 per diversos museus de la zona d'influència del riu Llobregat.

En el programa de difusió hi ha incloses les activitats pedagògiques que ofereixen els diferents centres museístics que componen la xarxa. Mitjançant la web (www.diba.es/museuslocals) els educadors poden cercar les activitats adreçades al públic escolar que estan classificades pel tipus de temàtica i nivells escolars.

L'arqueologia en general, i la clàssica en particular, és una de les temàtiques amb més ofertes didàctiques dels museus integrants d'aquesta xarxa.

· **Fundació Bernat Metge. Col·lecció de clàssics grecs, llatins en català. Institut Cambó. Fundació privada. Barcelona**

La FUNDACIÓ BERNAT METGE (FBM) va editar el seu primer volum el 1923. Publica els clàssics en les seves versions originals i les corresponents traduccions catalanes, amb introduccions, notícies preliminars, notes i aparat crític del text clàssic. Ha publicat fins ara 355 volums i cada any fa lliurament de 6 nous volums. Per les seves característiques, la FBM és una de les col·leccions sistemàtiques i regulars que existeixen actualment en el món de l'edició. A tall d'exemple, els darrers volums apareguts són:

357. Macrobi. *Les Saturnals* (vol. 4 i últim)

356. Gregori de Nissa. *La Virginitat*

355. Andòcides. *Discursos* (vol.1)

354. Ciceró. *La República*

En els darrers mesos s'han presentat els següents conferenciantes:

19-12-2005: Homer. *La Ilíada*, a càrrec del doctor **Jaume Pòrtulas**, amb la participació del MH Jordi Pujol.

23-3-2006: Aristòtil. *Qüestions mecàniques*, per **Joan Vaqué**.

Heròdot. *Història* (vol. 3), per **Joaquim Gestí**.

24-10-2006: Ciceró. *La República*, per **Joan Manuel del Pozo**. Andòcides. *Discursos* (vol.1), per **Jordi Redondo**.

· **Grup de Recerca d'Arqueologia Clàssica, Protohistòrica i Egípcia (UB). Els campaments romans de la Segona Guerra Púnica al sud de Catalunya**

Enguany, el GRACPE ha iniciat un projecte d'investigació sobre arqueologia militar romana. En una primera fase contempla l'estudi dels campaments romanorepublicans a la Catalunya meridional. Durant el mes d'agost s'ha iniciat la prospecció sistemàtica del campament de la Segona Guerra Púnica situat a la Palma (l'Aldea, Baix Ebre), on s'han recuperat àmfores grecoitàliques, monedes i altres objectes metàl·lics. Pròximament s'iniciaran els treballs en un altre campament, de cronologia similar, situat a tocar del poblat ibèric del Castellet de Banyoles (Tivissa, Ribera d'Ebre).

· **Institut Català d'Arqueologia Clàssica (ICAC)**

El Màster Oficial Interuniversitari en Arqueologia Clàssica (URV-UAB-ICAC)

L'objectiu del Màster és oferir als estudiants una formació metodològica i una qualificació professional en el camp de l'arqueologia, a banda d'una especialització en l'àmbit de coneixement de l'arqueologia protohistòrica, l'arqueologia grega i romana, i l'antiguitat tardana. S'ofereix una formació centrada en l'estudi de les societats mediterrànies antigues a partir de la cultura material, els textos i les dades mediambientals. El Màster proporciona la possibilitat d'introduir-se en la recerca arqueològica a través de l'activitat que porten a terme les universitats i institucions que hi participen. L'arqueologia preventiva i la gestió i difusió del patrimoni arqueològic són també objectius de formació prioritaris. Aquest Màster, a més, està integrat en el màster internacional «Arqueologia. Arqueologia de la Mediterrània Antiga (Archéomed)», en col·laboració amb la Universitat de Provence i la Seconda Università degli Studi di Napoli. Per a més informació: <http://www.icac.net>

· **Institut d'Estudis Ilerdencs**

LA INFLUÈNCIA DELS CONTACTES COLONIALS I EL PROCÉS D'IBERITZACIÓ EN LA CONFLUÈNCIA CINCA, SEGRE I EBRE.

El Centre d'Arqueologia d'Avinganya (Seròs), creat l'any 1987 per l'Institut d'Estudis Ilerdencs, és conseqüència d'una voluntat de recuperació física de la primera Casa Trinitària d'Avinganya de la Península Ibèrica, així com de difondre i aprofundir en el coneixement del ric patrimoni arqueològic i natural del Baix Segre. Dins d'aquest marc s'ha desenvolupat el projecte de recerca: "La influència dels contactes colonials en el substrat local i el procés d'iberització en la confluència Cinca, Segre i Ebre. Aparició i desenvolupament de la metal·lúrgia del ferro", que porta a terme el Servei d'Arqueologia des de l'any 2000 com a continuació de l'excavació endegada l'any 1982 al jaciment de la Primera Edat del Ferro de la Serra del Calvari (La Granja d'Escarp, El Segrià).

L'abundant presència d'escòries de ferro en aquest jaciment indígena, que a la vegada presenta indicis materials de contactes comercials i culturals amb el món fenici, així com l'elevada concentració de poblats de la mateixa època i la confirmació de les anàlisis mineralògiques, ens permeten vincular aquesta concentració amb l'explotació d'aquest metall.

Tanmateix, les anàlisis dels elements de ferro més antics (segle VII aC) localitzats en aquesta zona confirmen que han estat fabricats a partir de mineral local, i que per tant no són producte del comerç colonial, sinó d'una incipient metal·lúrgia local.

Quins eren els interessos d'uns i altres (població local i pobles colonitzadors –fenicis-) i com es concreten i interactuen mútuament en l'evolució d'aquestes societats des de la primera edat del ferro vers la iberització des d'una perspectiva en la que cada vegada pren més força l'element autòcton, és un aspecte fascinant de la protohistòria del Baix Segre, que conforma un dels eixos del nostre programa d'investigació.

· **Institut Ramon Muntaner**

Els centres d'estudis i el món clàssic

S'hi presenten els centres d'estudis, destacant el seu paper crític i de vigilància sobre el patrimoni cultural del nostre país. També s'hi assenyala l'existència de la Coordinadora dels Centres d'Estudis de Parla Catalana, i de la constitució de l'Institut Ramon Muntaner, *Fundació privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana*.

El text se centra en els centres d'estudis i el patrimoni greco-romà, incidint en les característiques d'aquestes entitats enfront aquest tipus de patrimoni. Finalment, s'hi presenta un llistat dels centres

d'estudis que han fet recerca, conservació i difusió sobre el patrimoni clàssic a casa nostra, i de les principals publicacions periòdiques que tracten aquesta temàtica i s'editen des dels centres d'estudis.

· **Kuanum**

Des de KuanUm a partir d'una metodologia de treball rigorosa i científica pretenem fer arribar coneixements sobre el passat a persones de tot tipus mitjançant els sentits.

Per a transmetre la nostra informació investiguem, bàsicament, sobre el menjar al món antic: fem ARQUEOGASTRONOMIA. Aquesta recerca sobre els sabors i els olors ens ha permès entendre tècniques artesanes, cultura material, economia i comerç, productes, usos i costums, etc.. i això, ens ha portat a difondre els coneixements a partir de l'experiència empírica: les espècies es poden veure i olorar, els menjars es poden fer i consumir, i es pot fer servir vaixel·la similar a l'original.

· **L'Esparver Clàssic.**

La col·lecció de textos grecs i llatins traduïts al català . "L'Esparver Clàssic" va néixer en iniciar-se el curs acadèmic 1993-1994 com un projecte de l'aleshores editorial "La Magrana", avui "RBA-La Magrana".

Durant aquest període de tretze anys ha publicat cinquanta-set volums que recullen en edició de butxaca algunes de les obres més importants de la literatura greco-llatina. En aquest sentit cal destacar-ne les versions de *La Iliada* i *La Odissea* d'Homer, *Les Argonàutiques* d'Apol·loni de Rodes, *Les Metamorfosis* d'Ovidi, *Les bacants* o la poesia de Safo.

L'objectiu primer de la col·lecció és oferir traduccions al català a l'abast dels lectors i de les lectores dels Països Catalans.

· **Magna Celebratio de Baetulo.**

La llarga pervivència de la cultura romana a *Baetulo* ha deixat la seva empremta en les restes arqueològiques conservades i en infinitat d'objectes que ens parlen d'aquesta cultura. Aquest ric patrimoni romà que té Badalona s'estudia i es divulga des del Museu. L'any 2005, per celebrar el cinquantè aniversari, el Museu va programar un seguit d'activitats extraordinàries, entre les quals, una de les més populars i espectaculars va ser la **MAGNA CELEBRATIO**, aquesta a més de les tradicionals **Jornades de Portes Obertes** als diferents espais arqueològics de la ciutat, s'hi ha afegit les **Jornades de Cuina Romana** i la **Desfilada de Soldats Romans**, activitats que sens dubte ajuden a situar Badalona dins els circuits de turisme cultural del nostre país.

Magna Celebratio 2007: 27-28-29 d'abril de 2007

· **Museu d'Història de Tarragona**

El Museu d'Història de Tarragona, depenent de l'Ajuntament de Tarragona, gestiona una gran part dels recintes monumentals de la ciutat. A destacar els monuments declarats Patrimoni Mundial per la UNESCO l'any 2000. Es tracte de les principals restes arqueològiques de la Tarragona romana; Murallles, Fòrum Provincial, Fòrum Colonial, Amfiteatre, Circ, Aqüeducte de les Ferreres, Pedrera de El Mèdol, Torre dels Escipions. També gestiona dues de les cases senyoriales més importants de la ciutat; Casa Castellarnau i Casa Canals.

El Museu d'Història a part de la gestió d'aquest importantíssim llegat històric, organitza tot un seguit d'activitats divulgatives d'aquest patrimoni, entre les que cal destacar les jornades de divulgació històrica romana Tarraco Viva, les Activitats d'Estiu, i tot un seguit d'activitats i vistes, tant pel públic en general com per a grups escolars.

Amb prop de mig milió de visitants, es tracte d'un dels museus més visitats del nostre país.

· **Museu de Badalona. NOVA PRESENTACIÓ DE LES TERMES ROMANES DE BAETULO.**

Les termes romanes, situades al subsòl del Museu de Badalona, constitueixen un dels conjunts arqueològics més importants de Catalunya.

Ara, fruit d'una restauració acurada, una retolació espectacular, una il·luminació escenogràfica i una sonorització ambiental, mostren una nova imatge que vol captivar al públic que les visita, al qual farà descobrir un munt de secrets de la vida quotidiana d'aquella època.

· **Museu Nacional Arqueològic de Tarragona: un viatge a la cultura romana.**

El programa de serveis, recursos i activitats didàctiques del Museu Nacional Arqueològic de Tarragona englobat en el lema “Un viatge a la cultura romana” té com a objectiu principal facilitar el coneixement sobre Tàrraco i la cultura romana, tenint en compte la diversitat d’interessos d’un ampli ventall de públics. Les propostes contingudes en aquest programa es desenvolupen en les diferents seus que en depenen del Museu, per la qual cosa la seva programació deriva d’una visió global de la institució, en la que cada element permet aprofundir en aspectes diversos, que, en la suma de tots ells, constitueixen un únic discurs.

Tallers, visites guiades, activitats de reconstrucció històrica, audiovisuals, etc, un conjunt d’activitats que van rebre el Primer Premi Innova en la categoria de serveis l’any 2004.

· **Reial Societat Arqueològica de Tarragona**

La RSAT va néixer amb uns objectius que avui, més que mai, continuen vigents: l’estudi, difusió i defensa del patrimoni arqueològic, artístic i monumental de l’àmbit de Tarragona. Actualment compta amb prop de 550 socis. La RSAT es constitueix com una entitat cultural completament independent de qualsevol partit o organització, amb veu pròpia dins de la nostra Societat.

Una de les primeres tasques que s’imposà la RSAT va ser la creació d’un museu, que fou el generador de l’actual Museu Nacional Arqueològic de Tarragona. Des de l’any 1901 publica el Butlletí Arqueològic, que manté un intercanvi amb més de 350 revistes especialitzades d’arreu del món. Fruit d’això és que disposa d’una de les més importants biblioteques de caire arqueològic de Catalunya pel que fa al món antic.

· **Secció Catalana de la Sociedad Española de Estudios Clásicos**

La Sociedad Española de Estudios Clásicos (SEEC), Secció Catalana, és una societat sense ànim de lucre que té com a objectiu principal la defensa i promoció dels Estudis Clàssics al nostre país. Cada tres anys organitza un simposi de estudis clàssics (el darrer se celebrà l’octubre del 2005 a Lleida), i cada curs acadèmic organitza unes conferències de Cultura Grega i Llatina en les demarcacions universitàries de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona per a l’alumnat que accedirà a la Universitat. Aquests darrers anys ha procurat obrir-se al conjunt de la ciutadania tot organitzant cursos arreu del país. Els darrers han estat els següents: “Deu grans obres de la Literatura Grecollatina” (octubre-desembre 2005 en col.laboració amb La Casa Elizalde de Barcelona); “Els clàssics grecollatins i el cinema” (juliol 2006 Universitat d’Estiu de Lleida); “Rutes cinematogràfiques vers els clàssics grecollatins” (juliol 2006 Universitat d’Estiu de Tarragona); “Tradició Clàssica i Teatre Contemporani” (juliol 2006 Universitat d’Estiu de Girona). Actualment s’està impartint el curs “Els dilluns de Grècia” sobre Cultura Grega i la seva tradició en col.laboració amb l’Institut Europeu de la Mediterrània i Els Amics de la UNESCO. De gener a març del 2007 s’impartirà el curs “*Bene vivere*: la lliçó existencial dels clàssics grecollatins” en col.laboració amb la Casa Elizalde de Barcelona.

· **La Societat Catalana d’Arqueologia**

La Societat Catalana d’Arqueologia és una associació cultural, oberta a tothom, que vol agrupar les persones interessades en l’Arqueologia, ja sigui com a professionals, estudiants, o per simple inquietud cultural.

Es va constituir l’any 1983 amb la voluntat de generar un procés que consolidés el marc per a la col.laboració entre totes les persones i entitats relacionades amb l’arqueologia i fos a la vegada, un instrument de participació davant la societat i les seves institucions.

La SCA intenta aconseguir una sensibilització social envers el patrimoni històric, considerat com a bé cultural de tota la col·lectivitat, que cal valorar i respectar. Per això promou la seva difusió social, i vetlla per al seva protecció.

· **Societat Catalana d’Estudis Clàssics**

La Societat Catalana d’Estudis Clàssics, filial de l’Institut d’Estudis Catalans adscrita a la Secció Filològica, té per finalitat el conreu de les diverses disciplines que tenen per objectiu el coneixement científic del món

grecollatí, i també el foment d'aquests estudis als Països Catalans i de les relacions amb estudiosos d'arreu. La Societat organitza conferències i taules rodones.

També organitza cursos, i en alguns d'ells les hores són reconegudes com a cursos de formació permanent pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

L'òrgan de la Societat es la revista *Ítaca*, d'aparició anual, que s'envia a tots els socis i té obertes les portes als estudiosos del país i d'arreu que tinguin alguna cosa de nou a dir sobre el nostre àmbit d'estudi. La revista compta amb l'assessorament d'un grup internacional d'especialistes.

· Triumvirat Mediterrani

A l'antiguitat romana s'anomenava triúmvir cada una de les tres persones que formaven una comissió o associació. Molts aspectes de la vida política, administrativa, social, jurídica i religiosa de Roma es regien per aquest procediment col·legiat.

El Triumvirat és el nom que designa cadascuna de les aliances polítiques que precediren a la instauració de l'imperi Romà.

L'Escala ha triat aquest nom per aquesta activitat cultural i lúdica perquè representa una aliança entre tres cultures (ibèrica, grega i romana). A la vegada, també són tres les institucions organitzadores: Ajuntament de l'Escala, UBET i Museu d'Arqueologia de Catalunya - Empúries.

El Triumvirat Mediterrani, la primera fira de reconstrucció històrica grega i romana de Catalunya, s'ha consolidat plenament i cada any aporta noves activitats que permeten donar a conèixer diferents aspectes de la cultura antiga.

Al Triumvirat Mediterrani hi podem trobar una fira mercat de productes grecoromans, espectacles de carrer, lluita de gladiadors, desfilada d'armats, art, música, gastronomia, història i diversió. Una bona manera de conèixer el nostre passat clàssic.

Marató d'Empúries 2007: dia 29 d'abril 2007

Triumvirat Mediterrani 2007: dies 26, 27 i 28 de maig del 2007

EXPOSICIÓ TEMPORAL "EL PROCÉS DE ROMANITZACIÓ A LES TERRES DE L'EBRE"

Del 4 de novembre de 2006 al 7 de gener de 2007

Sala d'exposicions del Museu del Montsià

Amb motiu de II Fòrum Auriga el Museu Comarcal del Montsià ha preparat l'exposició "El procés de romanització a les Terres de l'Ebre". Aquesta exposició forma part d'un cicle de tres exposicions de temàtica arqueològica realitzades pel Museu al llarg de 2006, i que es complementa amb "El procés de neolitització a les Terres de l'Ebre" i "El procés d'iberització a les Terres de l'Ebre".

L'exposició comença amb el procés d'aculturació del món indígena de l'Ebre, per seguir amb la constitució del *municipium* de *Dertosa* i l'organització de l'espai rural circumdant en establiments agrícoles i, finalment, veure la seva evolució en el convuls baix imperi romà. Recolzen aquest discurs històric els materials procedents de les excavacions del centre urbà de Tortosa o de les conegudes vil·les de la Carrova (Amposta), Mas de Sant Pau (Masdenverge), Casa Blanca (Tortosa), Mas del Catxorro (Benifallet), juntament amb altres jaciments com el Coll de les Morelletes (Benifallet), el Coll de Som (Tivenys), etc.